

Correctievoorschrift VWO

2025

tijdvak 1

Latijnse taal en cultuur

Het correctievoorschrift bestaat uit:

- 1 Regels voor de beoordeling
- 2 Algemene regels
- 3 Vakspecifieke regels
- 4 Beoordelingsmodel
- 5 Aanleveren scores
- 6 Bronvermeldingen

1 Regels voor de beoordeling

Het werk van de kandidaten wordt beoordeeld met inachtneming van de artikelen 3.21, 3.24 en 3.25 van het Uitvoeringsbesluit WVO 2020.

Voorts heeft het College voor Toetsen en Examens op grond van artikel 2 lid 2d van de Wet College voor toetsen en examens de Regeling beoordelingsnormen en bijbehorende scores centraal examen vastgesteld.

Voor de beoordeling zijn de volgende aspecten van de artikelen 3.21 t/m 3.25 van het Uitvoeringsbesluit WVO 2020 van belang:

- 1 De directeur doet het gemaakte werk met een exemplaar van de opgaven, de beoordelingsnormen en het proces-verbaal van het examen toekomen aan de examinerator. Deze kijkt het werk na en zendt het met zijn beoordeling aan de directeur. De examinerator past de beoordelingsnormen en de regels voor het toekennen van scorepunten toe die zijn gegeven door het College voor Toetsen en Examens.
- 2 De directeur doet de van de examinerator ontvangen stukken met een exemplaar van de opgaven, de beoordelingsnormen, het proces-verbaal en de regels voor het bepalen van de score onverwijld aan de directeur van de school van de gecommitteerde toekomen. Deze stelt het ter hand aan de gecommitteerde.

- 3 De gecommiteerde beoordeelt het werk zo spoedig mogelijk en past de beoordelingsnormen en de regels voor het bepalen van de score toe die zijn gegeven door het College voor Toetsen en Examens.
De gecommiteerde voegt bij het gecorrigeerde werk een verklaring betreffende de verrichte correctie. Deze verklaring wordt mede ondertekend door het bevoegd gezag van de gecommiteerde.
- 4 De examiner en de gecommiteerde stellen in onderling overleg het behaalde aantal scorepunten voor het centraal examen vast.
- 5 Indien de examiner en de gecommiteerde daarbij niet tot overeenstemming komen, wordt het geschil voorgelegd aan het bevoegd gezag van de gecommiteerde. Dit bevoegd gezag kan hierover in overleg treden met het bevoegd gezag van de examiner. Indien het geschil niet kan worden beslecht, wordt hiervan melding gemaakt aan de inspectie. De inspectie kan een derde onafhankelijke corrector aanwijzen. De beoordeling van deze derde corrector komt in de plaats van de eerdere beoordelingen.

2 Algemene regels

Voor de beoordeling van het examenwerk zijn de volgende bepalingen uit de regeling van het College voor Toetsen en Examens van toepassing:

- 1 De examiner vermeldt op een lijst de namen en/of nummers van de kandidaten, het aan iedere kandidaat voor iedere vraag toegekende aantal scorepunten en het totaal aantal scorepunten van iedere kandidaat.
- 2 Voor het antwoord op een vraag worden door de examiner en door de gecommiteerde scorepunten toegekend, in overeenstemming met correctievoorschrift. Scorepunten zijn de getallen 0, 1, 2, ..., n, waarbij n het maximaal te behalen aantal scorepunten voor een vraag is. Andere scorepunten die geen gehele getallen zijn, of een score minder dan 0 zijn niet geoorloofd.
- 3 Scorepunten worden toegekend met inachtneming van de volgende regels:
 - 3.1 indien een vraag volledig juist is beantwoord, wordt het maximaal te behalen aantal scorepunten toegekend;
 - 3.2 indien een vraag gedeeltelijk juist is beantwoord, wordt een deel van de te behalen scorepunten toegekend in overeenstemming met het beoordelingsmodel;
 - 3.3 indien een antwoord op een open vraag niet in het beoordelingsmodel voorkomt en dit antwoord op grond van aantoonbare, vakinhoudelijke argumenten als juist of gedeeltelijk juist aangemerkt kan worden, moeten scorepunten worden toegekend naar analogie of in de geest van het beoordelingsmodel;
 - 3.4 indien slechts één voorbeeld, reden, uitwerking, citaat of andersoortig antwoord gevraagd wordt, wordt uitsluitend het eerstgegeven antwoord beoordeeld;
 - 3.5 indien meer dan één voorbeeld, reden, uitwerking, citaat of andersoortig antwoord gevraagd wordt, worden uitsluitend de eerstgegeven antwoorden beoordeeld, tot maximaal het gevraagde aantal;
 - 3.6 indien in een antwoord een gevraagde verklaring of uitleg of afleiding of berekening ontbreekt dan wel foutief is, worden 0 scorepunten toegekend tenzij in het beoordelingsmodel anders is aangegeven;

- 3.7 indien in het beoordelingsmodel verschillende mogelijkheden zijn opgenomen, gescheiden door het teken /, gelden deze mogelijkheden als verschillende formuleringen van hetzelfde antwoord of onderdeel van dat antwoord;
- 3.8 indien in het beoordelingsmodel een gedeelte van het antwoord tussen haakjes staat, behoeft dit gedeelte niet in het antwoord van de kandidaat voor te komen;
- 3.9 indien een kandidaat op grond van een algemeen geldende woordbetekenis, zoals bijvoorbeeld vermeld in een woordenboek, een antwoord geeft dat vakinhoudelijk onjuist is, worden aan dat antwoord geen scorepunten toegekend, of tenminste niet de scorepunten die met de vakinhoudelijke onjuistheid gemoeid zijn.

- 4 Het juiste antwoord op een meerkeuzevraag is de hoofdletter die behoort bij de juiste keuzemogelijkheid. Als het antwoord op een andere manier is gegeven, maar onomstotelijk vaststaat dat het juist is, dan moet dit antwoord ook goed gerekend worden. Voor het juiste antwoord op een meerkeuzevraag wordt het in het beoordelingsmodel vermelde aantal scorepunten toegekend. Voor elk ander antwoord worden geen scorepunten toegekend. Indien meer dan één antwoord gegeven is, worden eveneens geen scorepunten toegekend.
- 5 Een fout mag in de uitwerking van een vraag maar één keer worden aangerekend, tenzij daardoor de vraag aanzienlijk vereenvoudigd wordt en/of tenzij in het beoordelingsmodel anders is vermeld.
- 6 Een zelfde fout in de beantwoording van verschillende vragen moet steeds opnieuw worden aangerekend, tenzij in het beoordelingsmodel anders is vermeld.
- 7 Indien de examinerator of de gecommiteerde meent dat in een examen of in het beoordelingsmodel bij dat examen een fout of onvolkomenheid zit, beoordeelt hij het werk van de kandidaten alsof examen en beoordelingsmodel juist zijn. Hij kan de fout of onvolkomenheid mededelen aan het College voor Toetsen en Examens. Het is niet toegestaan zelfstandig af te wijken van het beoordelingsmodel. Met een eventuele fout wordt bij de definitieve normering van het examen rekening gehouden.
- 8 Scorepunten worden toegekend op grond van het door de kandidaat gegeven antwoord op iedere vraag. Er worden geen scorepunten vooraf gegeven.
- 9 Het cijfer voor het centraal examen wordt als volgt verkregen.
Eerste en tweede corrector stellen de score voor iedere kandidaat vast. Deze score wordt meegedeeld aan de directeur.
De directeur stelt het cijfer voor het centraal examen vast op basis van de regels voor omzetting van score naar cijfer.

NB1 *T.a.v. de status van het correctievoorschrift:*

Het College voor Toetsen en Examens heeft de correctievoorschriften bij regeling vastgesteld. Het correctievoorschrift is een zogeheten algemeen verbindend voorschrift en valt onder wet- en regelgeving die van overheidswege wordt verstrekt. De corrector mag dus niet afwijken van het correctievoorschrift.

NB2 *T.a.v. het verkeer tussen examinerator en gecommiteerde (eerste en tweede corrector):*

Het aangeven van de onvolkomenheden op het werk en/of het noteren van de behaalde scores bij de vraag is toegestaan, maar niet verplicht. Evenmin is er een standaardformulier voorgeschreven voor de vermelding van de scores van de kandidaten. Het vermelden van het schoolexamencijfer is toegestaan, maar niet verplicht. Binnen de ruimte die de regelgeving biedt, kunnen scholen afzonderlijk of in gezamenlijk overleg keuzes maken.

NB3 *T.a.v. aanvullingen op het correctievoorschrift:*

Er zijn twee redenen voor een aanvulling op het correctievoorschrift: verduidelijking en een fout.

Verduidelijking

Het correctievoorschrift is vóór de afname opgesteld. Na de afname blijkt pas welke antwoorden kandidaten geven. Vragen en reacties die via het Examenloket bij de Toets- en Examenlijn binnenkomen, kunnen duidelijk maken dat het correctievoorschrift niet voldoende recht doet aan door kandidaten gegeven antwoorden. Een aanvulling op het correctievoorschrift kan dan alsnog duidelijkheid bieden.

Een fout

Als het College voor Toetsen en Examens vaststelt dat een centraal examen een fout bevat, kan het besluiten tot een aanvulling op het correctievoorschrift.

Een aanvulling op het correctievoorschrift wordt door middel van een mailing vanuit Examenblad.nl bekendgemaakt. Een aanvulling op het correctievoorschrift wordt zo spoedig mogelijk verstuurd aan de examensecretarissen.

Soms komt een onvolkomenheid pas geruime tijd na de afname aan het licht. In die gevallen vermeldt de aanvulling:

- Als het werk al naar de tweede corrector is gezonden, past de tweede corrector deze aanvulling op het correctievoorschrift toe.
en/of
- Als de aanvulling niet is verwerkt in de naar Cito gezonden Wolf-scores, voert Cito dezelfde wijziging door die de correctoren op de verzamelstaat doorvoeren.

Dit laatste gebeurt alleen als de aanvulling luidt dat voor een vraag alle scorepunten moeten worden toegekend.

Als een onvolkomenheid op een dusdanig laat tijdstip geconstateerd wordt dat een aanvulling op het correctievoorschrift ook voor de tweede corrector te laat komt, houdt het College voor Toetsen en Examens bij de vaststelling van de N-term rekening met de onvolkomenheid.

3 Vakspecifieke regels

Voor dit examen zijn de volgende vakspecifieke regels vastgesteld:

- 1 De onder '2 Algemene regels' geformuleerde bepalingen met betrekking tot een vraag zijn mutatis mutandis ook van toepassing op een kolon.
- 2 Bij de beoordeling van een essayvraag geldt dat, indien het maximum aantal woorden is overschreden, hiervoor geen scorepunt(en) in mindering wordt/worden gebracht.
- 3 Bij de beoordeling van de vertaling moet de score 0 worden toegekend indien in een kolon een ernstige fout is gemaakt; deze score kan niet worden gecompenseerd door de juiste weergave van de rest van het kolon.
- 4 Indien bij de vertaling een aantekening is genegeerd en indien dit heeft geleid tot een onjuiste weergave van het desbetreffende tekstelement, één scorepunt / meerdere scorepunten in mindering brengen, afhankelijk van de zwaarte van de fout en het maximum van het desbetreffende kolon.
- 5 Indien bij de vertaling van een kolon een Latijns woord niet is vertaald en dit woord niet van essentieel belang is voor de betekenis van dit kolon, één scorepunt in mindering brengen, tenzij in het beoordelingsmodel anders is vermeld.

4.1 Beoordelingsmodel voor de vragen

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

Aan het juiste antwoord op een meerkeuzevraag wordt 1 scorepunt toegekend.

Tekst 1

- 1 **D**
- 2 **maximumscore 1**
numine (regel 8)

- 3 **maximumscore 1**
urbem (regel 5)

Opmerking

Niet fout rekenen wanneer geantwoord is 'Latio (regel 6)'.

- 4 **maximumscore 1**
regina deum (regel 9)

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

5 maximumscore 1

Voorbeelden van een goed antwoord zijn:

- Ja, de vrijheidsheld komt als vluchteling over zee / maakt een gevaarlijke zeereis / spoelt aan op een westers strand; Aeneas lijdt onderweg schipbreuk / wordt uit de koers geslagen door stormen / spoelt aan op het strand van Carthago/Afrika.
- Ja, de vrijheidsheld is lang een slachtoffer van vreemdelingenhaat; Aeneas is voor de Rutuliërs een ongewenste vreemdeling.
- Nee, Aeneas sticht een hele stad / Aeneas' acties leiden uiteindelijk tot de stichting van een wereldrijk; de vrijheidsheld vindt alleen een plekje voor zijn gezin.
- Nee, de vrijheidsheld vindt een plek voor zijn gezin; Aeneas' gezin is incompleet / Aeneas' echtgenote is (tijdens de vlucht) overleden.

Opmerking

Het scorepunt alleen toekennen wanneer beide onderdelen van het antwoord juist zijn.

6 maximumscore 1

Karthago (regel 13)

Opmerking

Niet fout rekenen wanneer geantwoord is 'Carthago (regel 13)'.

7 maximumscore 2

Voorbeelden van goede antwoorden zijn:

- Anchises toont (aan Aeneas in de onderwereld) toekomstige Romeinen.
- Euander geeft een rondleiding (aan Aeneas) op de plek waar later Rome zal liggen.
- Jupiter voorspelt aan Venus de latere positie van de Romeinen.

per juist antwoord

1

Opmerking

Niet fout rekenen wanneer in een antwoord alleen is ingegaan op de toekomst van de Trojanen in het westen / van Aeneas in Italië/Hesperia.

8 maximumscore 1

de verwoesting (door de Romeinen) van Carthago / de overwinning (van de Romeinen) op Carthago (in 146 v. Chr.)

Of woorden van overeenkomstige strekking.

Opmerking

Niet fout rekenen wanneer geantwoord is 'de (derde) Punische Oorlog(en)'.

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

9 maximumscore 1

iudicium Paridis, veteris belli, iactatos Troas, excidio Libyae

10 maximumscore 1

Deze regel bevat veel spondeeën / veel lange lettergrepen; hierdoor wordt de lange duur / traagheid/somberheid van het rondzwerven (over alle zeeën) benadrukt.

Of woorden van overeenkomstige strekking.

Opmerkingen

- *Het scorepunt alleen toekennen wanneer beide onderdelen van het antwoord juist zijn.*
- *Wanneer bij een overigens juist antwoord een onjuiste scansie is genoteerd, deze onjuiste scansie niet in de beoordeling betrekken.*

11 maximumscore 1

Venus/Aphrodite

12 maximumscore 1

iudicium Paridis spretaeque iniuria formae / iudicium Paridis / spretae(que) (iniuria) formae (regel 27)

13 maximumscore 1

(de regels) 8 en 12

Opmerking

Het scorepunt alleen toekennen wanneer beide onderdelen van het antwoord juist zijn.

14 maximumscore 1

(regel) 29

Afbeeldingen 1 en 2

15 maximumscore 1

Voorbeelden van een goed antwoord zijn:

- Als (e)migrant kan hij zich identificeren met Aeneas, die Troje verruild heeft voor Italië.
- Het is een eerbetoon aan zijn oude vaderland Italië, waarvan Aeneas als de stamvader wordt gezien.
- Hij wil ermee aangeven dat de gasten in zijn hotel tot rust kunnen komen, hoe lastig hun reis/leven tot dan toe ook geweest is.

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

16 maximumscore 1

Vergilius / De dichter van de *Aeneis* speelt een rol in *De goddelijke komedie* / in een dichtwerk van Dante. / Dante wordt (in zijn dichtwerk / in de *Inferno/Purgatorio*) door Vergilius rondgeleid in de hel/onderwereld / op de louteringsberg. / Dante heeft zich bij zijn dichtwerk (*De goddelijke komedie*) laten inspireren door Vergilius / door (boek 6 van) de *Aeneis*.
Of woorden van overeenkomstige strekking.

Tekst 3

17 maximumscore 1

Nee, met 'genus Latinum' wordt verwezen naar de periode nadat Aeneas Lavinium / een stad gesticht had / nadat de Trojanen / Aeneas in Italië gearriveerd waren/was; met 'het oude Latium' wordt verwezen naar de periode voor de aankomst van de Trojanen / Aeneas (in Italië).
Of woorden van overeenkomstige strekking.

Opmerkingen

- *Het scorepunt alleen toekennen wanneer beide onderdelen van het antwoord juist zijn.*
- *Niet fout rekenen wanneer geantwoord is 'Nee, met 'genus Latinum' wordt verwezen naar een mengeling van Trojanen en Latijnen; met 'het oude Latium' wordt alleen verwezen naar Latijnen.'*
- *Niet fout rekenen wanneer in een overigens juist antwoord de ontkenning impliciet gelaten is.*

18 maximumscore 1

Voorbeelden van een goed antwoord zijn:

- De gebeurtenissen die Vergilius gaat beschrijven, staan dicht bij het uiteindelijke resultaat: de stichting van Rome (en daarom zijn ze groter dan die uit het voorafgaande deel van de *Aeneis* en is het gedicht erover ook groter dan het gedicht over die vorige gebeurtenissen).
- Het gedicht over schipbreuk en over allerlei ellende op zee en ter land levert minder roem op dan het gedicht over de krijgsdaden (van de Trojanen / van Aeneas en daarom noemt Vergilius het groter).

19 maximumscore 1

Pax Augusta

20 maximumscore 1

Venus/Aphrodite

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

Tekst 4

- 21 **maximumscore 1**
(regel) 685
- 22 **maximumscore 1**
Marte (regel 676)
- 23 **maximumscore 1**
De (ere)naam Augustus werd pas (enige jaren) na de slag bij Actium (aan Octavianus) verleend / was toen nog niet in gebruik.
Of woorden van overeenkomstige strekking.
- 24 **maximumscore 1**
(Gaius Julius) Caesar
- 25 **maximumscore 1**
agmen (regel 683)
- 26 **maximumscore 1**
arduus (regel 683)
- 27 **maximumscore 1**
— — | — ∪ ∪ | — — | — — | — ∪ ∪ | — —
- 28 **maximumscore 1**
De tekstelementen (waarmee water en bloed aangeduid worden,) arva Neptunia en nova caede(,) heeft hij door elkaar gezet.
Of woorden van overeenkomstige strekking.
- 29 **maximumscore 1**
Aegyptia coniunx (regel 688)
- 30 **maximumscore 1**
Discordia betekent tweedracht en dat wordt uitgebeeld / Tweedracht wordt uitgebeeld door haar/de (doormidden) gescheurde mantel.
Of woorden van overeenkomstige strekking.

Vraag	Antwoord	Scores
31	maximumscore 2 de drie volgende antwoorden: – Een groep goden staat/strijdt aan de kant van Octavianus/Augustus / van de Romeinen. – Een groep goden staat/strijdt aan de kant van de tegenpartij / van Cleopatra / Marcus Antonius / van de Egyptenaren. – Een groep goden zweept beide partijen op tot de strijd / symboliseert oorlog / kiest geen partij. Of woorden van overeenkomstige strekking. indien drie antwoorden juist 2 indien twee antwoorden juist 1 indien minder dan twee antwoorden juist 0	
32	maximumscore 1 De Nijl is een rivier (die in zee uitmondt). Of woorden van overeenkomstige strekking.	
33	maximumscore 1 De Nijl wordt (zoals blijkt uit ‘veste’ in regel 712) voorgesteld als een persoon met kleding. / De vertaling ‘plooi’ past goed bij ‘veste’ (regel 712). Of woorden van overeenkomstige strekking.	
34	maximumscore 2 • caelatus (ferro) (regel 701) 1 • fecerat ignipotens (regel 710) 1	

4.2 Beoordelingsmodel voor de vertaling

Opmerking vooraf

Een praesens historicum mag met een onvoltooid verleden tijd of een onvoltooid tegenwoordige tijd vertaald worden.

Kolon 35 (regel 513)

35 **maximumscore 2**

Haud segnis strato surgit Palinurus

Niet traag stond Palinurus op uit/van(af) zijn bed

Niet fout rekenen: **Haud segnis** attributief bij Palinurus vertaald

Haud niet verbonden met **segnis**

0

Vraag	Antwoord	Scores
36	Kolon 36 (regel 513-514) maximumscore 2 et omnes explorat ventos en (hij) (onder)zocht alle winden <i>De woorden 'atque auribus aera captat' zijn voorvertaald als 'en hij probeerde elk briesje te horen'.</i>	
37	Kolon 37 (regel 515) maximumscore 1 sidera cuncta notat hij nam alle sterren(beelden) waar sidera hemel	0
38	Kolon 38 (regel 515) maximumscore 1 tacito labentia caelo, die / terwijl ze in/door de stille hemel/lucht zweefden Niet fout rekenen: die / terwijl ze stil in/door de hemel/lucht zweefden <i>De woorden 'Arcturum pluviasque Hyadas geminosque Triones' zijn voorvertaald als 'Arcturus, de regenbrengende Hyaden en de twee Triones'.</i>	
39	Kolon 39 (regel 517) maximumscore 2 armatumque auro circumspicit Oriona. en hij bekeek/zocht de met een gouden jachtmes bewapende/gewapende Jager Niet fout rekenen: Oriona Orion armatum niet verbonden met Oriona auro niet verbonden met armatum Oriona Oriona	0 0 1

Vraag	Antwoord	Scores
40	Kolon 40 (regel 518) maximumscore 2 Postquam cuncta videt caelo constare sereno, Zodra hij zag dat ze allemaal / dat alle / dat alle sterren(beelden) gunstig waren / dat alles gunstig was aan/in een/de heldere/kalme hemel Niet fout rekenen: Postquam Nadat Niet fout rekenen: Postquam cuncta videt constare Zodra hij ze allemaal gunstig zag zijn Niet fout rekenen: cuncta allen	
41	Kolon 41 (regel 519) maximumscore 2 dat clarum e puppi signum; gaf hij een duidelijk teken/signaal vanaf het achterdek/schip Niet fout rekenen: clarus lichtend	
42	Kolon 42 (regel 519) maximumscore 1 nos castra movemus wij braken het kamp op Niet fout rekenen: castra movere verder trekken Niet fout rekenen: movere afbreken/opruimen castra movere oprukken	0
43	Kolon 43 (regel 520) maximumscore 2 temptamusque viam et velorum pandimus alas. (en we) gingen op weg en (we) hesen de zeilen / spreidden de zeilen (uit)	
44	Kolon 44 (regel 521) maximumscore 1 Iamque rubescebat (kolon 45) Aurora (kolon 45) En Aurora / de godin van het morgenrood werd al rood Niet fout rekenen: rubescebat bloosde Niet fout rekenen: Aurora het morgenrood iam(que) direct/meteen	0

Vraag	Antwoord	Scores
45	Kolon 45 (regel 521) maximumscore 1 stellis (kolon 44) fugatis, nadat de sterren(beelden) verdreven waren Niet fout rekenen: omdat de sterren(beelden) verdreven waren Niet fout rekenen: nadat/omdat ze de sterren(beelden) verdreven had nadat de sterren(beelden) gevlucht/verdwenen waren met/door de verdreven sterren(beelden)	0 0
46	Kolon 46 (regel 522-523) maximumscore 2 cum procul obscuros colles humilemque videmus Italiam. toen we in/uit de verte onduidelijk(e)/donkere/onbekende heuvels/hoogtes en het lage/laaggelegen/eenvoudige Italië zagen cum vertaald als bijwoord 'toen' cum niet vertaald als voegwoord van tijd of als bijwoord 'toen'	1 0
47	Kolon 47 (regel 523) maximumscore 2 Italiam primus conclamat Achates, Achates juichte als eerste Italië toe / riep als eerste Italië aan / verkondigde als eerste luid: "Italië!" / riep als eerste: "Italië!" Niet fout rekenen: primus eerst primus Achates (de) eerste Achates / Achates de eerste	1
48	Kolon 48 (regel 524) maximumscore 2 Italiam laeto socii clamore salutant. (en) zijn/mijn/de kameraden (be)groetten Italië met blij (instemmend) geschreeuw Niet fout rekenen: laeto clamore blij met (instemmend) geschreeuw / blij schreeuwend laeto attributief bij socii vertaald salutare bezoeken	1 0
49	Kolon 49 (regel 525-526) maximumscore 2 Tum pater Anchises magnum cratera corona induit Toen versierde (mijn) vader Anchises een groot mengvat met een krans Tum vertaald als voegwoord	0

Vraag	Antwoord	Scores
50	Kolon 50 (regel 526) maximumscore 1 implevitque mero, (en hij) vulde het met (niet met water gemengde) wijn	
51	Kolon 51 (regel 526) maximumscore 1 divosque vocavit en (hij) riep (de) goden (aan) / bad tot (de) goden	
52	Kolon 52 (regel 527) maximumscore 1 stans celsa in puppi: terwijl hij op het hoge achterdek/schip stond Niet fout rekenen: celsa in puppi hoog op het achterdek/schip	
53	Kolon 53 (regel 528) maximumscore 2 “Di maris et terrae tempestatumque potentes, Goden van (de) zee en (het) land, (en de) stormen beheersend / Zee en land en stormen beheersende goden / Machtige goden van zee en land en stormen Niet fout rekenen: Goden van de zee, (en het) land en (de) stormen beheersend Niet fout rekenen: potens heerser Niet fout rekenen: tempestates het weer tempestas tijd	1
54	Kolon 54 (regel 529) maximumscore 2 ferte viam vento facilem breng/geef (ons) door/met de/uw wind een gemakkelijke reis/vaart Niet fout rekenen: ferte viam facilem maak de reis/vaart gemakkelijk Niet fout rekenen: viam vento facilem een qua/door wind gemakkelijke reis/vaart ferte jullie brengen/geven/maken via straat	1 1

Vraag	Antwoord	Scores
55	Kolon 55 (regel 529) maximumscore 1 et spirare secundi.” en blaas/waai gunstig / en begunstig (ons/mij / de reis) welwillend / en stuur gunstig(e) wind spirare jullie blazen/waaien/begunstigen/sturen Wanneer ook ferre in kolon 54 is opgevat als indicativus, hier niet meer aanrekenen.	0
56	Kolon 56 (regel 530) maximumscore 1 Crebrescent optatae aurae De gewenste winden namen toe / Er kwamen talrijke aangename winden	
57	Kolon 57 (regel 530-531) maximumscore 2 portusque patescit iam propior, (en) er werd al/nu dichterbij / tamelijk dichtbij een haven zichtbaar / (en) er werd al/nu een dichterbij / tamelijk dichtbij liggende haven zichtbaar Niet fout rekenen: portus de/onze haven / het/ons toevluchtsoord Niet fout rekenen: patescere zich openen	
58	Kolon 58 (regel 531) maximumscore 1 templumque apparet in arce Minervae. en een tempel/heiligdom werd zichtbaar op de heuvel van Minerva Niet fout rekenen: templum de tempel / een/het heilig(e) gebied Niet fout rekenen: de/een tempel van Minerva werd zichtbaar op een/de heuvel	

5 Aanleveren scores

Verwerk de scores van de alfabetisch eerste vijf kandidaten per examinerator in de applicatie Wolf. Cito gebruikt deze gegevens voor de analyse van de examens. Om de gegevens voor dit doel met Cito uit te wisselen dient u ze uiterlijk op 30 mei te accorderen.

Ook na 30 mei kunt u nog tot en met 11 juni gegevens voor Cito accorderen. Deze gegevens worden niet meer meegenomen in de hierboven genoemde analyses, maar worden wel meegenomen bij het genereren van de groepsrapportage.

Na accordering voor Cito kunt u in Wolf de gegevens nog wijzigen om ze vervolgens vrij te geven voor het overleg met de externe corrector. Deze optie is relevant als u Wolf ook gebruikt voor uitwisseling van de gegevens met de externe corrector.

tweede tijdvak

Ook in het tweede tijdvak wordt de normering mede gebaseerd op door kandidaten behaalde scores. Wissel te zijner tijd ook voor al uw tweede-tijdvak-kandidaten de scores uit met Cito via Wolf. Dit geldt **niet** voor de aangewezen vakken.

6 Bronvermeldingen

tekst 1	Vergilius, Aeneis 1.1-33
tekst 2	Paul Claes, in: J. Papy, Publius Vergilius Maro, Arma virumque cano. Een collectie van 37 vertalingen verzameld door J. Papy, Nijmegen 2022
afbeelding 1	S. Chia, Enea, 1999, https://marionalgra.wordpress.com/2020/07/04/vlucht-uit-turkije/
afbeelding 2	A. Rodin, Le Penseur, 1881, https://commons.wikimedia.org/wiki/Category:Le_Penseur_(Amsterdam)#/media/File:'De_Denker'_Apollolaan_Amsterdam_(5555693090).jpg
tekst 3	Vergilius, Aeneis 7.37-49, vertaling P. Schrijvers, Groningen 2011
tekst 4	Vergilius, Aeneis 8.671-713
tekst 5	Vergilius, Aeneis 3.513-531
vraag 11/12	P. Gerbrandy, Het feest van Saturnus, de literatuur van het heidense Rome, Amsterdam 2007

